

nim imenom, izdani isto leto v Gorici in v Trstu. Verjetneje pa v tem primeru ne gre za različne izdaje, ampak le za poskuse, kako bi z različnimi naslovnimi listi zmedli nadzorne oblasti. Knjigo o Frančišku Asiškem je Bevk napisal v goriških zaporih in je doživela čez mesec dni novo naklado. Bevk je marsikdaj moral opravljati težaško delo, ker je ostal v svoji ožji domovini. Zato mu ni bilo nič težko in ne navadno, da je med osvobodilnim bojem sestavljal brošure o Jurčiču in Gregorčiču in pisal politične izjave in protestne letake. Še 1946 je napisal brošurico o narodnem heroju Vojku Premrlu (ki jo je doslej naša bibliografija kot anonimno delce stavila v leto 1949). Potreba je priključila na dan zbirčico mladinskih iger Bedak Pavlek 1925, lokalizirano in prirejeno Gerstäckerjevo ljudsko igro Lovski tat ter knjižico prirejenih in prevedenih Enojeank 1921, izmed katerih je ena — Ivane — izšla posebej še 1946 v Gorici, ker je Bevkova dežela po desetletjih tuje nadvlade in po težkih letih vseuničujoče druge vojne žehlala po slovenski besedi tudi na odru (tedaj je bila tam še »cona B«).

Posebno področje je Bevkovo prevajanje. To podcenjujemo. (O tem bo še več povedal drugi del te bibliografije.) Med prevedenimi deli so pomembna zlasti dela iz slovanskih slovstev (prim. Karel Čapek, Vazov, Franko, Reymont). Delu je botrovala tendenca, odkrivati zadušnemu narodu slovstvene pojave iz literatur tistih slovanskih narodov, ki v krogu svetovnih literatur nimajo veljave in glasu, a le zaradi svoje bridke nacionalne usode, ne zaradi manjše vrednosti. Tako je botrovala ob prevodih nacionalna vzgojna misel. (Ta misel se skriva tudi v Bevkovih člankih ob teh prevodih, na primer posebej ob Lužiškem Srbu Bjedrichu in Ukrajincu Franku.) Dalje pa smemo ob tem misliti na tisto ozračje, ki ga je dihal Bevk že v mladih letih. Tedaj je v Gorici Andrej Gabršček izdajal v Slovanski, Salonski in Svetovni knjižnici predvsem slovanske prevode in soustvarjal ali pomagal vzdrževati slovansko politično navdušenje kot bistveno potezo nekdanjih še čitalniških časov. Končno bo treba ugotoviti, koliko je Bevku pri odbiri morda pomagal tudi istočasno italijansko prevajanje slovanskih pisateljev, saj se je mogel ob eventualnih ugovorih sklicevati prav na tedanjo laško prevajalsko prakso.

Posebna vrednost Bevkove bibliografije je njena oprema. Nadvse posrečen izbor pisateljevih portretov, naslovnih strani in ilustracij poživilja knjižico, ki bi bila sicer zanimiva za zelo ozek krog interesentov. Taka ilustrirana bibliografija pa vsekakor more pritegniti tudi zanimanje širših krogov, ne le slovstvenih zgodovinarjev. Ker je veliko knjig izhajalo na Primorskem, nam s to objavo šele privikrat stopajo pred oči zanimive grafične opreme. Najpomembnejši umetniški delež pri tem imata France in Tone Kralj, potem pa primorski umetniki kot Bambič, Černigoj, Srebrnič, Spazzapan.

Razen prevodov, ki jih je naredil Bevk, vzbujajo našo pozornost še prevodi Bevkovih del v različne tuje jezike. Vendar je prevodov izven jugoslovanskih državnih mej razmeroma malo, veliko pa v jezike jugoslovanskih narodov in manjšin (hrvaščina, srbsščina, makedonščina, slovaščina, madžarščina in — kar v bibliografiji še ni navedeno — šiptarščina in turščina).

Pri sedanji bibliografiji bi si želeli, da bi ob zbornikih sestavljavec navedel vsebino. Tako bi v brošuri o Jurčičevi stoletnici videli, da je v njej priobčena tudi dramatizacija (en prizor) iz Desetega brata, ki je verjetno pisateljevo delo. V nadrobni navedbi vsebine v zvezkih Biblioteke za pouk in zabavo bi videli poleg Bevkovih izvirnih prispevkov tudi prevode in poučne sestavke.

Želimo si samo še, da bi kmalu izšlo nadaljevanje te bibliografije s takimi novostmi in v taki opremi, kakor je sedanja.

Viktor Smolej

POUK SLOVENŠČINE NA ŠOLAH ZA KVALIFICIRANE DELAVCE V GOSPODARSTVU

Področje materinščine je zelo obširno in obsega vse, kar zadeva našo duhovno in materialno kulturo, saj je znanje materinščine osnova in izhodišče za njeno razumevanje. Če to vlogo slovenskega jezika vzporedimo z dosedanjimi predmetniki s skopo odmerjenimi urami in če upoštevamo statistične ugotovitve revije »Stručno obrazovanje« štev. 2 leto 1959-60, da je povprečno na dosedanjih vajenskih šolah le 16,5% učencev s celotno osnovnošolsko izobrazbo, pa zahtevne učne načrte, kot jih za NRH predvideva »Književnost za osnovama jezične i estetske kulture«, kar naj bi bila osnova reformi učnih načrtov naših strokovnih šol za kvalificirane delavce v gospodarstvu, potem so naloge učitelja slovenščine na teh šolah težke in odgovorne.

Ob današnjih okoliščinah je težko doseči pri pouku slovenščine take rezultate, ki bi odgovarjali strokovni šoli druge stopnje, ker vemo iz prakse, da je celo na strokovnih šolah tretje stopnje (na mojstrskih in podobnih šolah višje stopnje) pismenost učencev zelo šibka. Pri svojih navedbah se omejujem na šole, ki smo jih do sedaj imenovali vajenske in industrijske.

Tedensko sta na razpolago 2 učni uri, mesečno torej 8, če poteka pouk brez motenj; v šolskem letu z devetimi učnimi meseci znaša to 72 učnih ur. Od teh računamo 10 ur za pisanje in popravilo šolskih nalog, 6 ur za skupno popravilo domačih nalog (za vsako četrto uro), 20 ur za branje z vsestransko razlago, 18 ur za slovstvo in 18 ur za slovnico. V to je vključena bistvena snov iz literarne teorije in iz ostalih panog književnosti za bežno omembo likovne, gledališke, filmske in glasbene umetnosti, pa še priložnostno vključevanje kakšnega zelo aktualnega članka iz časnikov in revij. Za ponavljanje, utrjevanje in dopolnjevanje snovi iz nižjih letnikov, za preverjanje znanja in ocenjevanje, pri čemer naj kritično sodelujejo učenci sami, za kratke govorne vaje, ki so potrebne za bodočega člana delavskega sveta in upravljavca, moramo jemati čas na račun naštetih poglavij.

S sedanjjo uvedbo periodičnega trimesečnega pouka je tudi položaj slovenskega jezika kot predmeta še težji, ker se je število ur skrcilo za eno tretjino.

Nobena panoga jezika ne sme biti zanemarjena, nobena preveč razvlečena, kvečjemu podčrtana za učence določenih poklicev ali strok. Pri grafikih n. pr. podarjamo pravopis in slovnico ter poglobljamo literarno snov; pri učencih trgovske, oblačilne in živilske stroke posebno pazimo na pravorečje, ker je zanje važno smiselno, pravilno, gladko, prikupno in kulturno ustno izražanje zaradi poklica, ki ima mnogo stika s strankami; v šolah za medicinske sestre in otroške negovalke upoštevamo mladinsko literaturo in seveda tudi lepo govorico.

Razumljivo je, da ne moremo upoštevati načel priložnostnega pouka kot neko trajno učno obliko. Tudi ne gre, da bi stalno menjavali učno snov ali poglavja slovenskega jezika v isti ali zaporednih urah. V že priporočeno sistematičnost je treba vključiti le po potrebi dnevne aktualnosti, mimo katerih ne smemo iti in jih moramo spretno vključevati v učni proces.

Treba je sestaviti za vse strokovne šole ali šole v gospodarstvu tak splošni normativni učni načrt, po njem pa izdelati načrte za specifične šole. Kot vzorec za tak načrt naj omenim načrt, ki ga je izdelal v maju 1960 Zavod za izobraževanje odraslih v Ljubljani.

Akustičnim in pismenim vajam v gradnji razširjenih prostih in zloženih stavkov je treba dati eno glavnih mest v načrtu. Ustnega in pismenega izražanja ne vadimo zgolj ob leposlovnih delih, ampak tudi ob strokovnih in poljudnoznanstvenih, pri čemer tu in tam uporabljamo knjige iz teorije učenčeve stroke, tehnologije, ekonomskih predmetov in utrdimo s tem tudi slovensko strokovno izrazje.

Le z osnovnim znanjem pravorečja, pravopisa, stavkoslovja, oblikoslovja bo mogel učenec samostojno sestavljati tudi zasebne in poslovne spise, za katere ima vzorce v knjigah. Bilo bi napačno koncentrirati ves pouk v poslovno spisje, ker bi tako slovenski jezik kot predmet zgubil primarnost.

Izkoristiti moramo torej vse že v osnovni šoli dane osnove jezikovnega znanja in izobrazbe v smeri življenjske prakse, kulture in idejno politične razgledanosti ter etične poglobljenosti. K temu naj nam pomagajo tudi učne knjige.

Literatura naj bi se ne obravnavala več samo sistematično in historicistično, ampak naj bi bila le pregledna ter pestro podana posebno v zadnjih razredih po določeni tematiki, kot n. pr.: Napredni tokovi v našem slovstvu, Realistični elementi v delih naših leposlovcev, Moralne vrednote v delih pesnikov in pisateljev, Žensko vprašanje v leposlovnih delih, Revolucionarne ideje v naši poeziji in prozi, Zgodovinska obdobja, ki jih obravnava naša beletristika, Stanovi in poklici, ki jih omenja ali literarno obdeluje leposlovni umetnik. Določeni problemi, ki jih obravnavajo naši književniki: Njihova opredelitev po pokrajinah, iz katerih izhajajo in jih opisujejo. Naša lirika, epika in dramatika glede na oblike, slog, sorodnost in vzore v svetovni književnosti, glede na prikazano problematiko, pomembnost itd. Prednost takega občasnega ali priložnostnega podajanja je v tem, da je bolj življenjsko, da pridejo razne literarne osebnosti in njih stvaritve večkrat na vrsto in ne šele na koncu šolanja. Obenem se sproti utrjujejo razni pojmi tudi iz literarne teorije. Tako približamo učencem umetnino, posebno, če moremo to ponazoriti s teksti, primerki originalnih del, rokopisi, slikami itd.

Naj navežem na besede, ki jih je povedal na lanskem zveznem slavističnem kongresu v Zagrebu predsednik Sveta za prosveto in kulturo NRH dr. Miloš Zanko: »Materin jezik s književnostjo ima v vseh šolah, tudi v industrijskih in strokovnih, ogromen pomen. Naš človek namreč ni samo delovna sila, temveč mora biti tudi kulturno razgledan, k čemur največ pripomoreta gramatika in književnost. Važno je zato kvalitetno poučevanje in razgledanost predavateljev; prav tako pa je potrebna tudi jezikovna kultura vseh predavateljev, ne le slavistov. Treba je ustvariti več pogojev za kulturno oblikovanje prostega časa in vzbuditi v učencu potrebo, da se bo po končani šoli kulturno izživljal. To je ena najvažnejših nalog slavistov, predvsem še na vajenskih in industrijskih šolah.«

Alfonz Kopriša

TAVČARJEVO SODELOVANJE PRI ZGODNJI DANICI

V opombah k osmi knjigi Tavčarjevega Zbranega dela je ponatisnjenih nekaj pesmi, ki sem jih domnevno pripisala Tavčarju (prim. TZD VIII. 368 s.). Tri, ki so izšle 1877 v Zori pod psevdonimom Gorjanec, niso Tavčarjeve, marveč Štrekljeve (prim. LZ 1932, 487—488), zato jih je treba v Tavčarjevem zbranem delu VIII. 381—382 črtati. Našla pa sem nekaj drobnega gradiva, ki potrjuje Tavčarjevo pesniško sodelovanje pri Zgodnji Danici. Njegova prva doslej znana pesem je verjetno *Moje bogastvo*, ki je izšla s podpisom Ivan T. že izpod prvošolčevega peresa (ZD 10. nov. 1863, str. 258). Morda se kasneje nanaša na Tavčarja Jeranova izjava: »G. T.: »Pr. stud.' ni kaj primeren; obl. prosimo.« (Pogovori z gg. dopisovalci, ZD 15. januarja 1875, str. 24.) Vsekakor pa se nanaša na Tavčarja naslednja njegova izjava: »J. Tavč.; ...: Poslano prejeli.« (Tam, 29. dec. 1876, str. 418.) To »poslano« ne more biti drugega kakor »poslovenjena« anonimna pesem *Pomagaj nam, Marija!*, ki je izšla v eni naslednjih števil (ZD 12. jan. 1877, str. 13—14.). Ta pesem je tako podobna »poslovenjeni« Marija tolažnica (TZD VIII. 376), da vsekakor izhajata obe iz istega vira. Dne 22. okt. 1875 poziva Jeran »g. A. Tavč. na Raki« (tam, str. 344) — Tavčarjevega strica — župnika, ki je nečaku gladil pot v ta list. Ta je še 23. febr. 1877 od tu doživel odklonitev: »g. T-r: Pesmica še potrebuje brusa, če tudi ima nekatere dobre pšice. —« (Tam, str. 64.).

OB PRVEM SIMPOZIJU TEHNIŠKE BESEDE

Pod geslom »Brusimo tehniško besedo!« je za zaključek meseca tehnike Zveza inženirjev in tehnikov Slovenije priredila dne 14. novembra 1960 prvi simpozij tehniške besede. Poglavitni namen tega simpozija je bil:

- zbrati podatke o dosednji terminološki dejavnosti v tehniških strokah,
- podati principe za vsklajeno nadaljnje delo in
- pospešiti izdajo slovenskih tehniških slovarjev.

Simpozij je odlično uspel. Obilna udeležba strokovnjakov in znanstvenikov — tako tehniških kakor tudi drugih — je dokazala, da vlada za to področje veliko zanimanje. Referati in koreferati pa so razkrili požrtvovalno prizadevanje tehniških strokovnjakov za lepo slovensko tehniško besedo.

Delo simpozija je bilo razdeljeno v dva dela: v prvem delu so o problematiki slovenske tehniške terminologije govorili prof. ing. Albert Struna, ing. France Mlakar in prof. Ivan Tominec, v drugem delu pa smo slišali poročila o terminološki dejavnosti v posameznih tehniških strokah.

I

Slovenska tehniška terminologija se lahko sklicuje na svoje začetke v starodavni obrtniški dejavnosti, ki je bila še v začetku preteklega stoletja na takratni evropski ravni. Ta dejavnost je pozneje prešla v roke avstrijskega denarnega plemstva in s tem je postala nemščina poslovni in tehniški jezik. Kljub temu pa moremo iz bibliografskih podatkov posneti, da je izšla prva tiskana tehniška terminološka publikacija s slovenskim gradivom že sredi preteklega stoletja.

Izboljšanje bi se moralo pokazati po prvi svetovni vojni, ko smo z ustanovitvijo slovenske univerze dobili tudi slovensko tehniško fakulteto. Vendar pa ka-